

Asia: VN/33836/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne valvontalain 1 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Kunnan hytejärjestämistehtävän valvonta).

-

Kommenttinne valvontalain 4 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmä).

-

Kommenttinne valvontalain 9 §:ään ja 24 §:n 1 momenttiin ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Palveluntuottajan henkilöstön kielitaidosta huolehtiminen)

SuPer pitää esitystä kannatettavana. SuPerin selvityksen Työperäinen maahanmuutto ja kielitaito – jäsenten kokemuksia, Seurantatutkimus 2024 mukaan puutteellinen ammatillinen kielitaito aiheuttaa sosiaali- ja terveydenhuollossa toistuvia vaaratilanteita, erityisesti tiedonkulussa, lääkehoidossa, vuorovaikutuksessa, ruokailussa ja potilassiirroissa. Tämä lisää myös työyhteisöjen kuormitusta. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävä ammatillinen kielitaito on välttämätön ja merkittävä asiakas- ja potilasturvallisuutta varmistava tekijä.

SuPer pitää tärkeänä, että sekä palveluntuottajan että palvelun järjestäjän velvollisuutta varmistaa henkilöstön riittävä kielitaito vahvennetaan laissa. Työpaikoille on luotava työkaluja puuttua riittämättömään ammatilliseen kielitaitoon. Työnantajien tulee nykyistä paremmin varmistaa työtehtävissä tarvittava ammatillinen kielitaito. Lupa- ja valvontaviraston on selkeästi ohjeistettava, miten työnantajat varmistavat työntekijöiden riittävän ammatillisen kielitaidon. Kielitaidon tulee olla keskeinen osa osaamisen arviointia, eikä vaatimuksista tule tinkiä missään vaiheessa.

SuPer kiinnittää huomiota STM selvitykseen mahdollisuuksista toteuttaa kansallinen yhtenäinen kielikoulutus eräissä sosiaali- ja terveydenhuollon ammateissa (2026:18).

Selvityksen ehdotuksen mukaisesti kielikoulutuksen kansallinen koordinaatio oppilaitosten yhteistyönä sekä koulutusmateriaalin päivittäminen on tarpeen. Kuten selvityksessä todetaan, ilman kansallista koordinaatiota vaihtelu kielikoulutuksen toteutuksessa olisi suurta.

Kielikoulutuksen ja testauksen rahoituksen pitää tulla valtiolta.

Kommenttinne valvontalain 18 §:ään ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Velvoitteidenhoitoselvityksen pyytäminen ja laatiminen)

-

Kommenttinne valvontalain 24 §:ään ehdotetuista 2 ja 3 momentista ja niiden vaikutuksista (Palvelunjärjestäjän omavalvontaan ja lastensuojelun sijaishuollon valvontaan liittyvät tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet)

SuPer kannattaa esitystä, joka parantaa hyvinvointialueiden mahdollisuutta valvoa ostopalveluitaan.

Kommenttinne valvontalain 26 ja 27 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Omavalvonnan raportointi)

-

Kommenttinne valvontalain 2 ja 28 §:ään ehdotettavista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittäminen)

SuPer toteaa, että lisäys noudattaa samaa linjaa kuin opetus- ja kulttuuriministeriössä valmisteltu ja lausunnolla ollut hallituksen esitysluonnos SORA-säännösten muuttamisesta (VN/17575/2021-OKM-72), jonka mukaan koulutuksen järjestäjällä on oikeus pyytää opiskelijalta ote rikosrekisteristä myös silloin, jos koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä sisältyy iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä. Käytännössä se tarkoittaa, että kaikilla sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa opiskelevilla on velvollisuus toimittaa rikosrekisteriote koulutuksen järjestäjän nähtäville. Tämä on tärkeä lisäys asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta, kun työskennellään haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden kanssa.

Kommenttinne valvontalain 45 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Viranomaisvalvonnan tiedonsaantioikeudet)

-

Kommenttinne 47 a §:n sääntelystä koskien Pohjanmaan hyvinvointialueen tehtäviä, ohjausta ja rahoitusta kansallisena asiakas- ja turvallisuuden asiantuntijaviranomaisena.

SuPer pitää tarkoituksenmukaisena, että valvontalaissa säädetään Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen tehtävästä asiakas- ja potilasturvallisuuden asiantuntijaviranomaisena sekä tehtävän ohjauksesta ja rahoituksesta. Pohjanmaan hyvinvointialueella toimiva Asiakas- ja

potilasturvallisuuskeskus on perustettu vuonna 2019. Se on vakiinnuttanut asemansa kansallisena ja arvostettuna asiantuntijana, jonka rakentamissa laajoissa verkostoissa kehitetään asiakas- ja potilasturvallisuutta, luodaan työkaluja ja -menetelmiä sekä valmistellaan kansallinen strategia ja tuetaan sen toimeenpanoa valtakunnallisesti.

SuPer pitää olennaisena asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen rahoituksen riittävyyttä ja ennakoitavuutta. Vain näin tätä kansallisesti merkittävää toimintaa voidaan toteuttaa ja siten turvata pitkäjänteinen kehittäminen ja sen jatkuvuus.

Kommenttinne väliaikaisen sääntelyn voimassaolon ja julkisten palveluntuottajien siirtymäajan jatkamisesta ja niiden vaikutuksista

-

Muut kommenttinne esitysluonnoksesta

SuPer vastustaa esitettyä muutosta, joka koskee valvontalain 9 §:n 1 momentin muutosta, joka sallisi sen, että asiakas- ja potilastyöhön osallistuvaan henkilöstöön voisi tarvittaessa sisältyä myös vuokratyönä tai alihankintana toiselta palveluntuottajalta hankittu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö. SuPer edellyttää, että lain nykyinen muotoilu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö säilytetään.

Ammattihenkilö termin poistaminen laajentaa sosiaali ja terveydenhuollon tehtäviin pääsyä merkittävästi, koska tämä mahdollistaa kouluttamattoman ja alihankintaketjujen kautta tulevan työvoiman käytön aiempaa laajemmin asiakas ja potilastyössä. Samalla tehtävärajat hämärtyvät, valvonta vaikeutuu ja riskit sekä potilasturvallisuuden että harmaan talouden näkökulmasta kasvavat. Riskinä on, että vuokratyöyritykset tulevat jatkossa keskittymään hoiva-avustajien, sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden ja kokonaan ilman koulutustakin olevien välitystoimintaan. Yrityksen voittomarginaali on sitä parempi, mitä halvempaa työvoimaa se pystyy tarjoamaan. Tiedämme työvoiman tarpeen kasvavan merkittävästi tulevina vuosina ja silloin tämä tulee erityisesti korostumaan.

Ammattihenkilölainsäädäntö ei sääntele muiden kuin ammattihenkilölainsäädännön tarkoittamien ammattihenkilöiden ammattitoimintaa. Ammattihenkilölainsäädännön soveltamisalan ulkopuolella jäävien ammattien ja tehtävien osalta työnantajilla on harkintavalta päättää tehtävien sisällöstä ja niiden kohdentamisesta sekä tehtäviin edellytettävästä koulutus- ja osaamistasosta.

Työnantajan tarjoama lisäkoulutus eri tehtäviin on laadultaan hyvin vaihtelevaa. Myös avustavan henkilöstön, kuten hoiva-avustajien tehtäväkuvat ovat hyvin erilaisia. Lain ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista mukaan hoiva-avustajat eivät voi työskennellä yksin työvuorossa. Näin kuitenkin tapahtuu. Lisäksi työnantajat ovat jo nyt käyttäneet hoiva-avustajia tehtävissä, joihin heidän osaamisensa ei riitä. Hoiva-avustajat ovat

tehneet hoitotoimenpiteitä kuten katetrointi ja haavanhoito, sekä RAI-arviointeja. Lisäksi hoiva-avustajat ovat osallistuneet lääkehoitoon ja antaneet asiakkaille myös huumausainelääkkeitä ja/tai pääasiassa keskushermostoon vaikuttavia lääkkeitä. Työtehtävät, joihin osaaminen ja ammattitaito ei riitä, vaarantavat asiakas- ja potilasturvallisuuden lisäksi myös työntekijän oman oikeusturvan.

Asiakas- ja potilasturvallisuuden on oltava aina etusijalla. Sen takaa ammattitaidon edellyttämä koulutus ja riittävä ammatillinen osaaminen. Sosiaali- ja terveydenhuolto on olemassa asiakkaita ja potilaita varten, ei toisin päin.

Helsingissä 16.6.2026

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry

Päivi Inberg, puheenjohtaja ja Jussi Salo, kehittämisjohtaja

Pajunen Tarja
Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry